

מסורת הש"ס

(א) [כריתות כה] זכחים ד':
 ח: ב"ק סד, (ב) [סס]
 (ג) [פסחים ג, ושי"ג]
 (ד) ע"ז לג, [ע"ש גס בתוס']
 ד"ה אין לו דכתיב בשם ר"י
 דרש"ס אין לו עין עליו אם
 י"ט לו עכשיו או עתיד לגלג
 לאחר זמן וכו', (ה) [ויקרא
 יא], (ו) [ש"ך לעיל במשה
 נט, א] (ז) [ש"ך ש"ז סס],

הגהות חב"ח

(א) תוס' ד"ה וכו' (בדף
 הקודם) וכו' כדי להוסיף
 ג' דדין אלה לרבות ג'ל
 ומינות מכל דדין נמחק;
 (ב) בא"ד ל"ך שיהא
 דומה לפרט וה"ה אם
 י"ט ה' דדין ורגורין
 כמו השלך ל"ך שידמה
 לכוין; (ג) בא"ד במקום
 שיהא היותר משני וכו';
 (ד) בא"ד חשבוני שון
 ויש דדין ל"ל ויבית לו
 נמחק; (ה) בא"ד כמו
 שפירש רש"י ולפ"ז ג'ל
 ויבית שם נמחק;

הגהות מהר"ב

רנשבורג
 [א] תוס' ד"ה במאי וכו'
 מפני שמוקף עליהם יין
 ולעיל י"ב לעיל דף סד
 ע"ב בתוס' ד"ה גינולי
 צ"ל וכו'.

במאי קא מיפלגי תנא דבי ר' ישמעאל דמיימי ליה סלעם לרביי
 ראשו ארוך ואייתר ליה חגב למעוטי דלרור ותנא דברייתא קמיימא
 דמיבעי ליה כולהו לגופיהו: **תנא דבי רב** קרי לברייתא קמיימא
 ששניה בתורת כהנים דמקרי ספרא
 המדרש צפי כולם אצל ברייתא דתנא
 דבי ר"י לא היתה שגורה אלא צפי
 תלמידיו: **תנא דבי רב סבר** למיניהו
 דכל חד לא משמעט כלל לאמהו כלל
 ופרט וכלל דלתרבי סלעם ותגב צבעין
 הפרט דהווי קראי ימירי משום
 דקסבר דלא דיינין בתרי כללי אלא
 דמי כלל אחרת כלל לאמהו קמא והכא
 לא דמי כלל אחרת קמא לא קפיד אלא
 אכרעים ולמיניהו אי כלל קרינן ליה
 קפיד דלחוי דמי לארצה דלית ליה
 ארצה סימנין: **דלא דמיניה לא**
 הלכך דהי מתצריה ימירי אחי: כל
 דמו ליה. הלכך סלעם אחי מארצה
 וחרגול כדאמרינן ואייתר ליה לראשו
 ארוך: **תנא דבי ר' ישמעאל כי האי**
גוונא דאין ותמכא שמעינן ליה
 דהא קמזין דדרש לה: ארצה וחרגול
 כפי. וכעין הפרט צעין: כל דהו.
 ואפי' לא דמו ליה אלא צד סימן
 דהא שמעינן סלעם דלא צעין דמי
 לפרט צכל דדין מדאיתרבי ראשו
 ארוך: **ומר כי אפריה** רשון דתנא
 דבי רב הוא ניפול דתנא דבי רבי
 ישמעאל ורשון דתנא דבי ר' ישמעאל
 הוא ניפול דתנא דבי רב וצין למר
 וצין למר סלעם אין לו זנב וחרגול
 יש לו זנב. ותגבין הללו אין טעוין
 שמייה שיהי אחר דגים הוינן הכתובים
 זאת תורת הבהמה כמשמעו והעוף
 כמשמעו עוף ולא שרץ העוף דהיינו
 מינים קטנים וכל נפש החיה הרומשת
 במים אלו דגים וכל נפש השוראת
 על הארץ אלו חגבים. בהלכות
 גדולות: **הפירות כן**. שט צהן
 על פני המים: **הקדושים צו**. יותר

מן הסגפירין שאין מאלהין אלא
 הוא יכול לכשכן: **הסולתנים**. מין דגים קטנים צלע"ז טווינ"א:

משני דדין במקום שיהיו א (א) יותר משני דדין שון ולפי דברי אלה נזכר צכאן יומר משלשה דדין למ"ד כלל אחרת דאפי' אין
 כאן אלא ב' דדין חשבוני שון (י) לו ויש דדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להנריך ולמאן דאמר כלל אחרת דוקא לא נזכרין אלא
 שנים החשבוני ולכך לא היה לנו להנריך אין ראשו ארוך למאן דלית ליה כלל אחרת דוקא כמו שפי' רש"י א (א) שם ולפ"ז נזכרין לומר
 דאין לו זנב ואין ראשו ארוך הם דדיים גרועין יותר מאלותן שאנו מנריכין צברייתא צהצד השוה ולכך לא היינו מנריכין אותם אם היינו
 אומרים כלל אחרת דוקא וצכך מתיישב גם מה שאנו מנריכין ראשו ארוך מכללם אנו מנריכין אותו שאין לו ארבע כנפים או שאין
 כנפיו חופים את רובו כי אותם הם סימנים חשבים יותר מאין ראשו ארוך ומיחו צכלאו האי טעמא ניהא כמו שפי' ריב"א דאין לך שום
 חגב חסר סימן אחד דארבע כנפים או כנפיו חופים את רובו שלא יהא עוד חסר סימן או סימן אחד דאין ראשו ארוך או סימן אחד מן
 הארבע דמתנייתין אצל הכא צראשו ארוך משכחת ליה שאינו חסר אלא סימן דאין ראשו ארוך צלצד ולפי מה שפירשנו הנהו דעירוצין ונזיר
 קשיא אמאי אינרצריך למימר פ' הגול צתרא (צ"ק דף ק"א) דר"א דרש ריבוי ומיעוטי דאפי' דרש כללי ופרטי אחי שפיר וסבר כמ"ד כלל אחרת
 צתרא דוקא וקני צדד צד החשוב מן השאר שאין צד אחר חשוב כיוצא צ מה הפרט מפורש גופו ממון אף כל גופו ממון
 ילאו שטרות אצל דבר המיטלטל לא צריך ולא אימעוט קרקעות כי זהו צד גרוע יותר מדע שהוא צד גרוע יותר דהא כי דרש ליה צריכה
 ומיעוט וריבה אינו ממעט קרקעות אלא שטרות וי"ל דמשום דמוכחא מלתא דשמעתא דפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה) והיה דפרק
 שלשה מינים דמיר (דף לה) דר' אליעזר דרש ריבוי ומיעוטי קאמר נמי התם הכי וי"ע צשמעתא דשן ועין צקדושין (דף כד) ואו פסק
 או עור צבכורות (דף לה) וכלל הש"ס צמקום שאמר מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אם יהיה זה דוקא למ"ד כלל אחרת דוקא
 או שמא נאמר כי גם למ"ד כלל אחרת דוקא אפי' לא יהיו השני דדין החשבוני שון לגמרי כיון שקרובין להיות שון חשבוני כשון וכחד
 צד דמו ומה שלא נזכרין אלא חד צד זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו כי כן נראה יותר כדי שיהא דברי הכל צמה שמנריך צכל הגמ'
 דבר המיטלטל וגופו ממון כי שני דדין האלו קרובין להיות שון וגם יתיישב צכך מה צנריך לומר צהגול צתרא (צ"ק דף ק"א) דר' אליעזר דרש
 ריבוי ומיעוטי ולא נזכרין למר צדוקת כמותו מירון צכתבתי: **במאי** קמייפלגי. וא"ת אמאי לא מפרש דליכא צייניהו שאר חגבים
 שאין ממין אותם הכתובים שיש להם ארבעה סימנים הכתובים צמתני ואין ראשו ארוך דלתנא דבי רב אסרי אפי' שיש להם ד' סימנים
 צמתני דאין צכלל אלא מה צצפרט וי"ל דשמה ליכא שום חגב שיהא צו ה' סימנים שלא יהא ממין אותם הכתובים צמתני א"ר צבותא
 נקט דאפי' צראשו ארוך שרי תנא דבי ר' ישמעאל: צסוק צשמעתא פ' צקוטרס דחגבים הללו אין טעוין שמייה שיהי אחר דגים הוינן
 הכתוב וחת תורת הבהמה כמשמעו והעוף כמשמעו ולא שרץ העוף דהיינו מינים קטנים וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים וכל
 נפש השוראת על הארץ אלו חגבים בהלכות גדולות כפ' צקוטרס ולא הוצרך להביא צקוטרס מה"ג אלא משום דדרש ליה מקרא
 צככמה מקומות צש"ס מוכח דשרו צלא שמייה צסוק פ' ר' עקיבא (שם דף ס) חגב טמא אין מנעיין לקטן דלמא מייט ואכל ליה
 אצל חגב טהור אין לחוש וצריש פ' דם שמייה (כריתות דף כה) קאמר אוריאל דם דגים וחגבים שכולם היתר ומפרש דאין טעוין שמייה וצפ'
 אין מעמידין (ע"ז דף לה) וסם ד"ה לעולם דאמר רב עובדי צוכים שהליתו את האור צחגם כל החגבים אסורים ומפרש טעמא דלא ידע הי
 טמא והי טהור אצל לשמייה לא חיישינן ועוד התם צסוק פירקא חגבים הצאים מן ההפקת ומן האור מותרים לינק מן העצוד צוכבים
 וכן הצאין מן הסולת ולפני חנוני אסורין מפני שמוקף עליהם יין ולעיל א' הצאתי צברייתא דתוספתא דקתי אוכל אדם דגים וחגבים צין
 חיים וצין מתים ואינו חושש ואפי' דאוכל לאו דוקא צכמיים איכא משום צל תשקצו כדמוכח צפ' ר' עקיבא צצבת (דף ס) מ"מ נקט
 אוכל למימר דליכא איסור אצב מן החי דלא צעי שמייה. [וע"ש מוס' ע"ז לת. ד"ה לעולם]:

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סו.

שלשה דדין (א) מכל אצדדיהן אלא לרבות העתיד לגדל אחר זמן
 לא יקשה כלום דעל כרחק שני דדין דמנריכין צעירוצין (דף כה) למ"ד
 דכלל אחרת דוקא ושלא דדין שמנריך למאן דאמר כלל אחרת
 דוקא לאו דוקא אחר שנים ושלא דלמאן דאמר כלל אחרת דוקא
 אפי' צה' דדין צריך לדמות דא"כ

מיקשי עלה דהיה דעירוצין הא
 דאמר צמיר פ' שלשה מינין (דף לה)
 דכל היכא דליכא תרי כללי ופרטי
 מנריכין כל דדמי ליה מחד צד וכל
 היכא דליכא תרי פרטי וכללי מנריכין
 כל דדמי ליה משני צדין אלא ודאי
 מסתברא דשני דדין דעירוצין וחד
 צד דמיר חולא מילתא היא ומיירי
 צעירוצין כגון שיש לו שני דדין חשבוני
 שון וצד שלישי שאינו חשוב כל כך
 דכ"ג איכא גבי כלל ופרט צצכך
 ולכן ויין וסכר צשמעתא דעירוצין
 (דף כה) וצמיר (דף לה) מיירי כגון
 דליכא אלא חד צד חשוב כגון כלל
 ופרט וכלל דהיה צשמעתא ואיכא
 נמי צד שני שאינו חשוב כל כך וכענין
 זה אחר צמיר דלא מנריכין אלא חד
 צד היינו הצד החשוב האחד שאין
 חשוב כמותן וה"ה אם היו שניהם
 חשבוני ושון וצד שלישי שאינו חשוב
 כמותן הוו שני דדין החשבוני צצד
 אחד כיון שהן שון ונזכרין שיהא כעין
 הפרט דומה לפרט צאותם שני דדין
 החשבוני דמי מינייהו מפקת וחו מה
 שמנריך צעירוצין דומה לפרט מצ'
 דדין אפי' למ"ד כלל אחרת דוקא
 דהו להו מרוייהו צצד דדין דמיר
 כדפירשנו ומה שמנריך שלשה דדין
 למ"ד כלל אחרת דוקא וי"ל צצא לומר
 דלא סגי ליה צצני דדין החשבים
 ושון כמו למ"ד כלל אחרת דוקא
 אלא גם צצד השלישי הגרוע צריך
 שיהא דומה (א) לכוין וה"ה אם יש
 ה' דדין צריך שידמה לכוין והשתא
 אחי שפיר כי מנריכין נמי טפי משלשה

דדין צבעין הפרט צין הצדדין צין החשבוני צין הגרועין הרבה
 כמו השלישי צריך שיהא דומה לפרט למאן דאמר כלל אחרת דוקא
 ולמאן דאמר כלל אחרת דוקא נמי לא יקשה כלום כשנזכרין יותר
 למאן דאמר כלל אחרת דדין למ"ד כלל אחרת דוקא אפי' אין
 אחרת דוקא וקני צדד צד החשוב מן השאר שאין צד אחר חשוב כיוצא צ מה הפרט מפורש גופו ממון אף כל גופו ממון
 ילאו שטרות אצל דבר המיטלטל לא צריך ולא אימעוט קרקעות כי זהו צד גרוע יותר מדע שהוא צד גרוע יותר דהא כי דרש ליה צריכה
 ומיעוט וריבה אינו ממעט קרקעות אלא שטרות וי"ל דמשום דמוכחא מלתא דשמעתא דפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה) והיה דפרק
 שלשה מינים דמיר (דף לה) דר' אליעזר דרש ריבוי ומיעוטי קאמר נמי התם הכי וי"ע צשמעתא דשן ועין צקדושין (דף כד) ואו פסק
 או עור צבכורות (דף לה) וכלל הש"ס צמקום שאמר מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אם יהיה זה דוקא למ"ד כלל אחרת דוקא
 או שמא נאמר כי גם למ"ד כלל אחרת דוקא אפי' לא יהיו השני דדין החשבוני שון לגמרי כיון שקרובין להיות שון חשבוני כשון וכחד
 צד דמו ומה שלא נזכרין אלא חד צד זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו כי כן נראה יותר כדי שיהא דברי הכל צמה שמנריך צכל הגמ'
 דבר המיטלטל וגופו ממון כי שני דדין האלו קרובין להיות שון וגם יתיישב צכך מה צנריך לומר צהגול צתרא (צ"ק דף ק"א) דר' אליעזר דרש
 ריבוי ומיעוטי ולא נזכרין למר צדוקת כמותו מירון צכתבתי: **במאי** קמייפלגי. וא"ת אמאי לא מפרש דליכא צייניהו שאר חגבים
 שאין ממין אותם הכתובים שיש להם ארבעה סימנים הכתובים צמתני ואין ראשו ארוך דלתנא דבי רב אסרי אפי' שיש להם ד' סימנים
 צמתני דאין צכלל אלא מה צצפרט וי"ל דשמה ליכא שום חגב שיהא צו ה' סימנים שלא יהא ממין אותם הכתובים צמתני א"ר צבותא
 נקט דאפי' צראשו ארוך שרי תנא דבי ר' ישמעאל: צסוק צשמעתא פ' צקוטרס דחגבים הללו אין טעוין שמייה שיהי אחר דגים הוינן
 הכתוב וחת תורת הבהמה כמשמעו והעוף כמשמעו ולא שרץ העוף דהיינו מינים קטנים וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים וכל
 נפש השוראת על הארץ אלו חגבים בהלכות גדולות כפ' צקוטרס ולא הוצרך להביא צקוטרס מה"ג אלא משום דדרש ליה מקרא
 צככמה מקומות צש"ס מוכח דשרו צלא שמייה צסוק פ' ר' עקיבא (שם דף ס) חגב טמא אין מנעיין לקטן דלמא מייט ואכל ליה
 אצל חגב טהור אין לחוש וצריש פ' דם שמייה (כריתות דף כה) קאמר אוריאל דם דגים וחגבים שכולם היתר ומפרש דאין טעוין שמייה וצפ'
 אין מעמידין (ע"ז דף לה) וסם ד"ה לעולם דאמר רב עובדי צוכים שהליתו את האור צחגם כל החגבים אסורים ומפרש טעמא דלא ידע הי
 טמא והי טהור אצל לשמייה לא חיישינן ועוד התם צסוק פירקא חגבים הצאים מן ההפקת ומן האור מותרים לינק מן העצוד צוכבים
 וכן הצאין מן הסולת ולפני חנוני אסורין מפני שמוקף עליהם יין ולעיל א' הצאתי צברייתא דתוספתא דקתי אוכל אדם דגים וחגבים צין
 חיים וצין מתים ואינו חושש ואפי' דאוכל לאו דוקא צכמיים איכא משום צל תשקצו כדמוכח צפ' ר' עקיבא צצבת (דף ס) מ"מ נקט
 אוכל למימר דליכא איסור אצב מן החי דלא צעי שמייה. [וע"ש מוס' ע"ז לת. ד"ה לעולם]:

עין משפט
 נר מצוה

ערה א מ"י פ"א מהל'
 מאלכות אסורות
 ה' כד סמג עין סג
 טו"ע י"ד פ"ג סעף
 א:

ע"י רש"י
 טו"ע י"א. טונה.

שיטה מקובצת

[א] שלשה צדדים (מכל
 עדיהם) אלא לרבות:
 א כשנזכר יותר משני
 צדדין במקום שיהיו
 הצדדין שון ולפי דברי
 אלה צצריך כאן יותר
 משלשה צדדין למאן
 דאמר כלל אחרת דוקא
 אפי' אין כאן אלא שני
 צדדין חשבוני ושון ויש
 מהם: א כמו שפי' גם
 רש"י ולפי זה:

רבינו גרשום

מחייב תיורי ארבה וחרגול
 כתיב. ובעין דיהא שוה
 לארבה וחרגול מה ארבה
 וחרגול דיש להן ד' סימנין
 אף כל (ונזכר) [ולא נזכר]
 אלא שיש בו ארבעה
 סימנין: ומ"ש התם סלעם
 זה רשון כל תנא קמא דר'
 ישמעאל מר כי אתריה כו'.
 כלומר באתריה דמר קרו
 הכי ובאתריה דמר קרו
 הכי: [נכות בגליון] פירוש
 גבחת גבחות בשדרה שלו
 כעין גמל. ארבה אין לו
 גבחת ולא זנב. סלעם יש
 לו גבחת ויש לו זנב.
 חרגול יש לו גבחת ויש
 לו זנב. ארבה אין גובי
 אין לו גבחת. סלעם זה
 רשון יש לו גבחת. חרגול
 זה נפיל יש לו גבחת
 ויש לו זנב. חגב זה
 גדיין. ד' פעמים למיניהו
 להביא צפורת (ברודין)
 [כרמים] ויחנה ירושלמית
 וערצוביה והרוביית. ואלו
 קן ד' סימנין. ד' רגלים וד'
 כנפים וקרסוליים וכנפיו
 חופות רוב עובי ורוב
 אורכו [אחרת]. כלל אחרת
 אשר לוא כרעים כלל
 בתרא למיניהו להביא את
 שיש לו ד' סימנין: